

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою ДВНЗ «ХДАУ»
від 27 лютого 2020 р. протокол № 7

Введено в дію

Наказ від 27 лютого 2020 р. № 9-ОД

Кодекс
академічної доброчесності
Державного вищого навчального закладу
«Херсонський державний аграрний університет»

Херсон – 2020

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів і визначених законом України «Про освіту» правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Кодекс академічної доброчесності Державного вищого навчального закладу «Херсонський державний аграрний університет» (далі - Кодекс) встановлює загальні моральні принципи та правила етичної поведінки осіб, які працюють і навчаються в університеті, якими вони мають керуватися у своїй діяльності.

Кодекс є складовою частиною системи забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності Державного вищого навчального закладу «Херсонський державний аграрний університет» (далі - Університет). Кодекс розроблений на підставі досвіду і зразків кращих університетів в Україні, українського законодавства, зокрема Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», «Про запобігання корупції», Цивільного Кодексу України, Листа МОН України «Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти» № 1/9-565 від 26 жовтня 2017 року, з дотриманням Статуту Університету та Положення про організацію освітнього процесу у Державному вищому навчальному закладі «Херсонський державний аграрний університет», Правил внутрішнього трудового розпорядку.

Принципами і нормами професійної етики та академічної доброчесності, якими мають керуватися всі учасники освітнього процесу, є:

принцип законності та верховенства права. У своїй діяльності здобувачі вищої освіти, науково-педагогічні, педагогічні та інші працівники мають суворо дотримуватися законодавства, стимулювати до цього інших;

принцип чесності та порядності. У навчальній та викладацькій діяльності, наукових дослідженнях, практичній роботі тощо здобувачі вищої освіти, науково-педагогічні, педагогічні та інші працівники зобов'язані діяти чесно, бути відвертими, свідомо не висувати неправдивих тверджень;

принцип справедливості та толерантності. У взаємовідносинах між здобувачами вищої освіти, науково-педагогічними, педагогічними та іншими працівниками важливим є неупереджене ставлення одне до одного, правильне й об'єктивне оцінювання результатів навчальної, дослідницької та трудової діяльності;

принцип поваги та взаємної довіри. Атмосфера довіри заохочує вільний обмін ідеями та інформацією в університетському середовищі, сприяє співпраці та вільному продукуванню нових ідей, позбавляє остраху, що результати діяльності може бути вкрадено, кар'єру спалюжено, а репутацію підірвано;

принцип компетентності й професіоналізму. Здобувачі вищої освіти та співробітники Університету зобов'язані підтримувати найвищий рівень компетентності у роботі та навчанні. Імперативом є постійне підвищення ними свого освітнього і наукового рівня як форми здійснення принципу "від освіти на все життя - до освіти протягом усього життя";

принцип персональної відповідальності. Здобувачі вищої освіти та співробітники Університету мають брати на себе відповідальність за результати своєї діяльності, виконувати взяті на себе зобов'язання;

принцип партнерства і взаємодопомоги. З метою підвищення якості навчальних та дослідницьких результатів всі учасники освітнього процесу орієнтуються на суб'єкт-суб'єкту або партнерську взаємодію. Повага в університетському середовищі має бути взаємною, виявлятися як до інших, так і до себе. Варто поважати й цінувати різноманітні думки та ідеї;

принцип відкритості і прозорості. Щоб уникнути зловживань посадовим становищем виборними чи призначеними учасниками освітнього процесу, необхідно, щоб усі процедури, які стосуються освітньої, науково-дослідницької, господарської та фінансової діяльності, були прозорими і нескладними.

Дотримання зазначених вище принципів має бути справою доброчесності всіх без винятку здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних, педагогічних та інших працівників університету.

Ключовими поняттями Кодексу є такі:

- **академічна доброчесність** - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень (ст. 42 Закону України «Про освіту»);

- **академічний кодекс честі** - набір етичних правил, що окреслює базові позиції етично прийнятної поведінки в певній академічній спільноті;

- **захист інформації** - сукупність правових, адміністративних, організаційних, технічних та інших заходів, що забезпечують збереження, цілісність інформації та належний порядок доступу до неї (ст. 1 Закону України «Про інформацію»);

- **комісія честі** - орган, що контролює дотримання кодексу й ухвалює рішення щодо порушників, зазвичай складається з представників різних категорій учасників освітнього процесу, зокрема представників усіх факультетів;

- **наукове відкриття** - встановлення невідомих раніше, але об'єктивно існуючих закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу, які вносять докорінні зміни у рівень наукового пізнання (ст. 457 Цивільного кодексу України);

- **неправомірна вигода** - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав (ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції»);

- **освітня діяльність** - діяльність закладів вищої освіти, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу (ст. 1 Закону України «Про вищу освіту»);

- **плагіат** - оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (ст. 50 Закону України «Про авторське право та суміжні права»);

- **потенційний конфлікт інтересів** - наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень (ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції»).

2. ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Здобувачі вищої освіти, науково-педагогічні, педагогічні та інші працівники є відповідальними за дотримання принципів академічної доброчесності в освітній, викладацькій та науковій діяльності. Прагнення до академічної доброчесності підвищує стандарти освітньої та наукової діяльності, робить значний внесок у розвиток Університету, зміцнення його іміджу й ділової репутації.

Правила академічної доброчесності є однаковими для всіх співробітників та осіб, які здобувають освіту в Університеті.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними та науково-педагогічними працівниками передбачає:

- дотримання норм Конституції, вимог законодавства України, внутрішніх нормативних документів Університету;

- сумлінне і компетентне виконання службових повноважень та професійних обов'язків, рішень і доручень керівництва, недопущення зловживань;
- постійне підвищення професійної кваліфікації, застосування у своїй діяльності інноваційних освітніх методів і технологій;
- дотримання загально визнаних етичних норм поведінки, толерантного ставлення до колег та осіб, які здобувають освіту, їх батьків, законних представників, незалежно від їх етнічної, релігійної, культурної або соціальної належності;
- сприяння творчій активності осіб, що навчаються;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти;
- сумлінне ставлення до освітнього процесу, форм контролю, об'єктивне та неупереджене оцінювання результатів навчання;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- самостійне та добросовісне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей), відповідальне ставлення до своїх обов'язків;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;
- повагу до честі й гідності інших осіб;
- посилення на джерела інформації у разі запозичення ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- використання у навчальній або дослідницькій діяльності лише перевірених та достовірних джерел інформації, грамотне посилатися на них;

- у разі виникнення труднощів під час виконання навчальних чи дослідницьких завдань звертатися до інших за допомогою, яка є у межах прийняттого (щодо редагування тексту, обговорення власних ідей тощо).

Відповідальність за дотримання цінностей академічної доброчесності є водночас особистим обов'язком кожного.

3. НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Неприйнятними у навчальній, викладацькій та науковій (творчій) діяльності для здобувачів вищої освіти та співробітників Університету є:

академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

обман або інші зловживання, зокрема:

підробка підписів в офіційних документах (залікових книжках, актах, звітах, угодах тощо);

посилання на джерела, які не використовувалися в роботі;

стискування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу;

проходження процедур контролю знань підставними особами;

здавання або репрезентація різними особами робіт з однаковим змістом як результату навчальної чи наукової діяльності;

несанкціонована співпраця, зокрема:

хабарництво - надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

придбання в інших осіб чи організацій з наступним поданням як власних результатів навчальної та наукової діяльності (звітів, рефератів, розрахункових, курсових, випускних робіт, есе, статей, монографій,

навчальних посібників тощо);

використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки при складанні будь-якого виду підсумкового контролю або переваг у роботі;

внесення до списку авторів статей, монографій, підручників тощо осіб, які не брали участі в отриманні наукових результатів (окрім тих, які передбачені статтею 13 Закону України «Про авторське право і суміжні права»);

необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів вищої освіти;

інші види академічної нечесності.

Попередження плагіату в освітньому процесі здійснюється шляхом проведення комплексу профілактичних заходів, які полягають в:

- інформуванні здобувачів вищої освіти, викладачів та науковців про положення Кодексу, необхідність дотримання правил академічної етики та підвищення відповідальності за недотримання норм цитування, наслідки вчинення плагіату та інших видів академічних порушень;

- формуванні, виданні та розповсюдженні серед здобувачів вищої освіти методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення посилань на використані у письмових роботах матеріали;

- запровадженні в рамках ознайомчих та/або факультативних курсів з основ академічного письма та дослідницької роботи з вивченням вимог до написання письмових робіт та особливою увагою до принципів самостійності роботи над письмовими завданнями, коректного застосування інформації з інших джерел та недопущення плагіату, а також правил опису джерел та оформлення цитувань;

- щорічному проведенні для докторантів та аспірантів заходів з питань наукової етики та недопущення академічного плагіату.

Під час планування навантаження та формулювання письмових завдань рекомендується:

- замінити реферативні письмові роботи альтернативними творчими завданнями, що сприяють самостійному творчому підходу здобувача вищої освіти до їх виконання, зокрема: аналітичними записками, тезами, есе, рецензіями, оглядами літератури, підготовкою презентацій тощо;

- розглядати можливість заміни однієї об'ємної письмової роботи в межах курсу кількома, однак меншими за обсягом.

4. ПОРУШЕННЯ ВИМОГ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЇХ ВЧИНЕННЯ

Відповідальність за дотримання цінностей академічної доброчесності є водночас особистим обов'язком кожного та спільною справою учасників освітнього процесу загалом.

За порушення принципів академічної доброчесності (плагіат, спонукання порушень академічної доброчесності здобувачами освіти, тощо) педагогічні й науково-педагогічні співробітники можуть бути притягнені до дисциплінарної відповідальності відповідно до законодавства та/або академічної відповідальності:

- 1) відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- 2) позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- 3) відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- 4) позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.
- 5) інші додаткові та/або деталізовані види академічної відповідальності педагогічних і науково-педагогічних працівників за конкретні порушення академічної доброчесності визначають спеціальні закони та окремі Положення ДВНЗ «ХДАУ».

За порушення принципів академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності:

- 1) повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- 2) повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- 3) відрахування із університету;
- 4) позбавлення академічної стипендії;
- 5) позбавлення наданих пільг з оплати навчання.
- 6) інші додаткові та/або деталізовані види академічної відповідальності здобувачів освіти за конкретні порушення академічної доброчесності визначають спеціальні закони та окремі Положення ДВНЗ «ХДАУ».

Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності визначено «Положення про порядок перевірки наукових, навчально-методичних, дисертаційних, магістерських, бакалаврських робіт на наявність плагіату» ДВНЗ «ХДАУ».

5. КОМІСІЯ З ПИТАНЬ ЕТИКИ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Для моніторингу дотримання здобувачами вищої освіти, науково-педагогічними, педагогічними та іншими працівниками моральних та правових норм цього Кодексу наказом ректора утворюється Комісія з питань етики та академічної доброчесності (далі – Комісія).

Комісія є дорадчим органом Університету. Комісія наділяється правом одержувати і розглядати заяви щодо порушення Кодексу академічної доброчесності та надавати пропозиції адміністрації Університету щодо накладання відповідних санкцій.

Комісія у своїй роботі керується Конституцією України, законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», іншими нормативно-правовими актами, Статутом Університету та цим Кодексом.

До складу Комісії за посадами входять: перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи; проректор з наукової та міжнародної діяльності; юрисконсульт; Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції, директор наукової бібліотеки; Голова профкому ППО викладачів; Голова Правління Студентського парламенту; по одному представнику від науково-педагогічного персоналу та студентства кожного факультету.

Здобувачі вищої освіти, науково-педагогічні, педагогічні та інші працівники, які стали свідками або мають серйозну причину вважати, що стався факт порушення цього Кодексу, повинен повідомити про це Комісії.

Неприйнятно подавати (підтримувати подання) безпідставних скарг або скарг без підпису.

Якщо здобувач вищої освіти чи співробітник має сумніви або непевність, що його дії або бездіяльність можуть порушити Кодекс академічної доброчесності Університету, він може звернутися за консультацією до Комісії.

6. ЗАПОБІГАННЯ АКАДЕМІЧНІЙ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ

Для попередження недотримання норм академічної доброчесності, авторських та суміжних з ними прав в ДВНЗ «ХДАУ» використовується наступний комплекс профілактичних заходів:

- 1) Обов'язкове інформування учасників освітньо-наукового процесу про необхідність дотримання принципів та норм академічної доброчесності, професійної етики;
- 2) Проведення для учасників освітньо-наукового процесу циклу

тренінгів з основ академічного письма, етики та доброчесності, із захисту прав інтелектуальної власності та трансферу технологій в науковій та навчальній діяльності;

- 3) Формуванні завдань для навчальних та кваліфікаційних робіт з використанням педагогічних інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу здобувачів вищої освіти до їх виконання;
- 4) Розповсюдженні методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення посилань у письмових роботах;
- 5) Щорічному проведенні заходів з питань впровадження академічної доброчесності в освітньо-наукову діяльність ДВНЗ «ХДАУ» для здобувачів вищої освіти та співробітників;
- 6) Визнання в ДВНЗ «ХДАУ» принципу відкритості, що забезпечує можливість громадського контролю академічної діяльності, адміністративної та фінансової прозорості, шляхом оприлюднення на офіційному веб-сайті інформації;
- 7) Ознайомлення всіх учасників освітнього процесу із нормами цього Положення.

З метою забезпечення якості вищої освіти і наукової діяльності в ДВНЗ «ХДАУ» обов'язковій перевірці на плагіат підлягають:

- твори, створені здобувачами освіти всіх рівнів: дипломні (кваліфікаційні) роботи (проекти), курсові роботи (проекти) організацію перевірки яких здійснюють завідувачі відповідних кафедр;

- науково-методичні праці, авторами яких є педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники ДВНЗ «ХДАУ»: підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій, методичні вказівки, монографії, а також дистанційні курси тощо;

- твори, такі як рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів заходів наукового, науково-технічного і науково-методичного спрямування (конференцій, семінарів) ДВНЗ «ХДАУ», організацію перевірки яких здійснюють представники наукової бібліотеки Академії та керівники структурних підрозділів, які організують відповідні заходи;

- твори такі як дисертаційні роботи, організацію перевірки яких здійснюють секретарі спеціалізованих вчених рад;

- заключні звіти за результатами виконання науково-дослідної роботи, що фінансуються за рахунок державного та/або місцевого бюджетів.

Перевірка на плагіат здійснюється відповідно до Положення про порядок перевірки наукових, навчально-методичних, дисертаційних,

магістерських, бакалаврських робіт на наявність плагіату.

7. ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ТА ПРИТЯГНЕННЯ ДО АКАДЕМІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

У разі незгоди з результатами перевірки автор роботи, що перевірялася, має право на апеляцію. Апеляція подається особисто автором роботи на ім'я голови комісії з питань академічної доброчесності в триденний термін після оголошення результатів перевірки. Апеляція розглядається комісією у тижневий термін з дня подання заяви. Висновки комісії оформлюються відповідним протоколом.

Особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

- 1) ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;
- 2) особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;
- 3) знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;
- 4) оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Здобувачі вищої освіти, науково-педагогічні, педагогічні та інші працівники зобов'язані знати Кодекс академічної доброчесності Державного вищого навчального закладу «Херсонський державний аграрний університет». Незнання або нерозуміння норм цього Кодексу саме по собі не є виправданням неетичної поведінки.

Порушення норм цього Кодексу може передбачати накладання санкцій, аж до відрахування або звільнення з Університету, за поданням Комісії з питань етики та академічної доброчесності.

Кодекс набирає чинності з моменту прийняття його Вченою радою університету та затвердження наказом ректора.

Зміни та доповнення до Кодексу вносяться шляхом викладення його в новій редакції.

ПОГОДЖЕНО

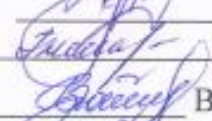
на засіданні науково-методичної ради 27.02.2020 року (протокол № 5)

Голова науково-методичної ради,
Перший проректор, проректор з НІПР
Проректор з наукової роботи
та міжнародної діяльності
В.о. начальника НМВ

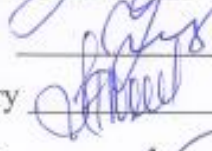

Юрій Яремко

Олександр Аверчев
Оксана Пілярська

Декан економічного факультету

Вікторія Грановська

Декан агрономічного факультету

Іван Мринський

Декан біолого-технологічного факультету

Ірина Балабанова

Декан факультету рибного господарства
та природокористування

Павло Бойко

Декан факультету водного господарства
будівництва та землеустрою

Валерій Артошенко

Юрисконсульт

Наталія Червко

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

№ 1/9-565 від 26 жовтня 2017 року

Керівникам закладів вищої освіти

**Щодо забезпечення академічної
добросчесності у закладах вищої освіти**

Якісна зміна системи вищої освіти вимагає розроблення нових підходів до навчання та викладання, утвердження чесності та етичних цінностей в освітньому процесі і науковій діяльності, створення нових механізмів побудови комунікації в закладах вищої освіти, що сприятиме формуванню високої академічної культури, носіями якої будуть науково-педагогічні і наукові працівники та здобувані освіти.

28 вересня 2017 року набрав чинності [Закон України «Про освіту»](#) від 05.09.2017 № 2145-УІІ, що запровадив і формалізував єдині для всіх рівнів освіти види порушень академічної добросчесності (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання). Крім того, стаття 42 Закону України «Про освіту» визначає особливості дотримання академічної добросчесності науково-педагогічними і науковими працівниками та здобувачами освіти; види академічної відповідальності науково-педагогічних і наукових працівників та здобувані в освіти; права осіб, стосовно яких порушено питанням про порушення ними академічної добросчесності тощо.

[Законом України «Про освіту»](#) внесено відповідні зміни в [Закон України «Про вищу освіту»](#), якими визначено зміст академічної добросчесності. Так, відповідно до пункту І¹ і частини першої статті 1 Закону України «Про вищу освіту» академічна добросчесність - сукупність етичних принципів та визначених Законом України «Про освіту», цим Законом та іншими законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Зміни стосуються також визначення переліку обов'язків науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників та здобувачів освіти. Так, згідно з пунктом 3¹ статті 58 [Закону України «Про вищу освіту»](#) науково-педагогічні, наукові та педагогічні працівники закладу вищої освіти зобов'язані дотримуватися в освітньому процесі та науковій (творчій) діяльності академічної добросчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами вищої освіти. Особи, які навчаються у закладах вищої освіти, зі свого боку, зобов'язані виконувати вимоги освітньої (наукової) програми (індивідуального навчального плану (за наявності), дотримуючись академічної добросчесності, та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання (пункт 3 статті 63 Закону України «Про вищу освіту»).

Своєю чергою заклади вищої освіти зобов'язані вживати заходів, у тому числі шляхом запровадження відповідних новітніх технологій, щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності (пункт і частини третьої статті 32 Закону України «Про вищу освіту»).

Звертаємо увагу, що виявлення в поданій до захисту дисертації (науковій доповіді) академічного плагіату є підставою для відмови у присудженні наукового ступеня. Водночас виявлення академічного плагіату у захищеній дисертації (науковій доповіді) є

підставою для скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня та видачу відповідного диплома. Якщо дисертація (наукова доповідь), в якій виявлено академічний плагіат, була захищена у постійно діючій спеціалізованій вченій раді, науковий керівник (консультант), офіційні опоненти, які надали позитивні висновки про наукову роботу, та голова відповідної спеціалізованої вченої ради позбавляються права брати участь у роботі спеціалізованих вчених рад строком на два роки, а заклад вищої освіти (наукова установа) позбавляється акредитації відповідної постійно діючої спеціалізованої вченої ради та права створювати разові спеціалізовані вчені ради строком на один рік. Якщо дисертація (наукова доповідь), в якій виявлено академічний плагіат, була захищена у разовій спеціалізованій вченій раді, науковий керівник, члени цієї ради та офіційні опоненти, які надали позитивні висновки про наукову роботу, позбавляються права брати участь у роботі спеціалізованих вчених рад строком на два роки, а заклад вищої освіти (наукова установа) позбавляється права створювати разові спеціалізовані вчені ради строком на один рік.

Тому заклади вищої освіти зобов'язані мати внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, що відповідно до пункту 8 частини другої статті 16 Закону України «Про вищу освіту» передбачає забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату.

Слід зазначити, що згідно з частиною сьомою статті 42 Закону України «Про освіту» види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності можуть визначатися як спеціальними законами, так і внутрішніми положеннями закладу освіти, за умови затвердження (погодження) основним колегіальним органом управління закладу освіти вченою радою - та погодження з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності.

Враховуючи вказане вище, Міністерство освіти і науки України рекомендує включити у внутрішню систему забезпечення якості процедури та заходи для реалізації принципів академічної доброчесності та розробити відповідну нормативно-правову базу (кодекси, положення, правила, пам'ятки тощо). Важливо, щоб вона забезпечувала виконання усіх норм статті 42 Закону України «Про освіту». Водночас можуть бути створені структурні підрозділи з організації і контролю за додержанням принципів академічної доброчесності (до прикладу, група сприяння академічній доброчесності, комісія з питань етики та академічної доброчесності тощо).

Міністр

Лілія Гриневич

Десять принципів академічної доброчесності для викладачів

1. Утверджувати важливість академічної доброчесності

Заклади вищої освіти покликані бути поборниками істини. Члени професорсько-викладацького колективу мають забезпечувати необхідні умови, щоб справа відшукування та утвердження істини ґрунтувалася на певних ключових цінностях, які включають ретельність, коректність і чесність.

2. Плекати любов до навчання

Відданість академічній доброчесності посилюється високими академічними стандартами. Більшість студентів якнайкраще розкривають свої таланти й здібності тоді, коли академічна робота вважається складною, актуальною, корисною та справедливою.

3. Ставитися до студентів як до самостійної особистості

Професори та викладачі мають ставитися до студентів як до самостійної особистості, тобто кожен студент заслуговує на особисту увагу й повагу. Загалом студенти відповідають взаємністю і поважають кращі якості своїх вчителів, у тому числі їхню відданість академічній доброчесності.

4. Створювати атмосферу довіри в класі

Більшість студентів є зрілими дорослими людьми, які цінують середовище, вільне від свавільних правил і тривіальних завдань, де довіра завойовується й надається.

5. Заохочувати відповідальність студентів за академічну доброчесність

При належному спрямуванні студентам можна надавати значні повноваження у сфері сприяння та захисту найвищих стандартів академічної доброчесності. Студенти воліють працювати в спільнотах, де

конкуренція є справедливою, чесність користується повагою, а нечесна поведінка карається. Вони розуміють, що одним з найбільших стимулів до академічної нечесності є відчуття того, що така поведінка є поширеною та не стримується.

6. Формулювати чіткі очікування для студентів

Професори й викладачі є тими, хто несе найбільшу відповідальність за створення та розвиток освітнього середовища і досвіду. Вони повинні наперед чітко роз'яснити свої очікування стосовно чесності в академічній роботі, включаючи характер і межі співробітництва між студентами. Більшість студентів хочуть мати такі настанови та вітають їх присутність у програмах курсів, які ретельно пояснюються викладачами в класі.

7. Розробляти справедливі та релевантні форми оцінювання

Студенти очікують, що їхня академічна робота буде оцінюватися повно і справедливо. Професори й викладачі мають використовувати (а також постійно критично переглядати й доопрацьовувати) такі форми оцінювання, які вимагають активного і творчого мислення та просувають навчальні можливості для студентів.

8. Обмежувати можливості для академічної нечесності

Попередження є критично важливою стратегією захисту від академічної нечесності. Студенти не повинні мати спокуси або стимули до вчинення академічної нечесності через неоднозначні правила, невизначені чи нереалістичні стандарти співпраці, неналежне управління навчальним середовищем або слабку безпеку під час іспитів.

9. Кидати виклик академічній нечесності, коли такі випадки трапляються

Студенти спостерігають за тим, як поведуться професори та викладачі, які цінності вони підтримують. Члени професорсько-викладацького колективу, які ігнорують випадки академічної нечесності або ставляться до цього як до дрібної прикраси, дають зрозуміти, що ключові цінності академічного життя, і загалом життя в суспільстві, не варті значних зусиль для їх дотримання.

10. Допомагати визначити та підтримувати загальноуніверситетські стандарти академічної доброчесності

Випадки академічної нечесності, вчиненої окремими студентами, можуть траплятися в штучно визначених підрозділах факультетів та інститутів. І хоча професори та викладачі мають бути первинними взірцями поведінки щодо академічної доброчесності, відповідальність за визначення, поширення та захист академічної доброчесності має бути справою всієї спільноти – не лише щодо виявлення неодноразових порушників і застосування послідовних належних правових процедур, але й щодо утвердження спільних цінностей, які роблять коледжі та університети справжнім корисним ресурсом.